

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

IV. De obiecto cognitionis Angelicæ naturalis, respectu rerum materialium, tum possibilium, tum actu existentium, vel etiam præteritarum aut necessario futurarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

uam & abstractiuam, cum id etiam in ipsa scientia Dei, vel visione Dei reperitur, vt suo loco dictum: & Angelus scilicet in vna re existente visa, cognoscit aliam esse possibilem, vt recte Suarez num. 2.

21 Addit tamen Suarez ibidem à num. 3. posse nihilominus Angelum habere propriū actū cognitionis & cōceptionis Dei, distinctū ab actu, quo se vel alios effectus Dei. & per illos Deum cognoscit; nimirum concipiendo Deum sub ratione absoluta entis à se, seu non ab alio, infiniti, immensi, omnipotentis. & c. idq; ita, vt etiam si per impossibile se non intelligeret, nihilominus post habitam semel eiusmodi absolutā cognitionem de Deo, ipse postea mediante specie, quam eius vsu acquisierit, possit prohibitu eā denuo reassumere: id quod suo modo ē in hominib⁹ putat accidere. Sed hæc res mihi dubia est; non solum, quia S. Thomas absolute docuit, Angelos cognoscere Deum per suam substantiam; vel si addamus ē iuxta dicta, per alios effectus Dei, velut medium cognitū, quæ communis est Doctorū sententia, vt vidimus; sed quia consulendo ē rationem, non apparet, quo medio talis cognitio Dei ab Angelo, sine cognitione sui, aliarū ue rerum, haberi possit. Cum n. Deum Angelus naturaliter non possit cognoscere, per substantiam, vel etiam per speciem propriam ipsius Dei, vt dictum, necesse est, vt cognoscat Deum vel per suā substantiam tanquam medium cognitum, vt dictū, vel per species aliarum rerum velut effectuum Dei; qui modus cognoscendi Deum non est, nec esse potest, sine cognitione earundem rerum. Ergo etiam si Angelus cognoscat Deum velut Ens ex se, imensum, infinitum, omnipotentem. & c. vt quidem ab Angelo cognosci, negari non potest, necessario tamen id ipsum in se vel alio effectū Dei, vtique velut medio cognito, cognoscat: Ergo impossibile est, vt Deum cognoscat, quin simul se vel alium Dei effectum cognoscat. Et quia quod est medium cognoscendi, per modum obiecti cogniti, non cognoscitur ab Angelo distincto actu ab ipsa re cognita, vt qui non ex effectū causam, sed in effectū causam cognoscit, necesse est, vt illa cognitio Dei semper etiam simul sit cognitio alicuius effectus Dei.

22 Quod aut̄ Suarez de specie prioris cognitionis ab Angelo acquisita docet, multo magis insolitū videtur: sic n. Angelo denegari nō posset intellectus agēs, contra comunem doctrinam traditā dub. 1. quamuis etiam si per talem speciem Angelus Deū intelligeret, nihilominus simul ē saltē ipsius præcedentis cognitionis (rei vtique creatæ) memoria & cōsideratio velut medium cognoscendi interueniret, ac proinde ne sic quidē cognitio Dei esset sine omni cognitione creaturæ: Neq; vero existimo, etiam homines naturaliter vnquam ita abstractam de Deo cogitationē vel cōtemplationem habere posse, quin simul saltē confuse & in obliquo ad rem et aliquam creatam terminetur cognitio, obeandem causam: quia nullam de Deo cognitionem naturaliter habemus, aut habere possumus, nisi per effectus Dei, velut medium cognitū; idq; non habitualiter tantum, sed etiam actualiter; alias enim continuo aliquid aliud, ex parte obiecti, ad eam cognitionem Dei actualiter concurrentis, assignandum esset: quod commodē assignari non potest. Atque hæc de immaterialibus obiectis Angelicæ cognitionis satis.

DVBIUM IV.

De obiecto cognitionis Angelicæ naturalis, respectu rerum materialium; tum actu existentium, vel etiam præteritarum; tum possibilium.

S. Thom. 1. p. q. 57. a. 1. 2. & 3.

Explicata cognitione obiectorum immaterialiū, quam Angeli habent, cum S. Thomas progredimur ad explicandam cognitionem obiectorum materialium; non tamen simul omnia hæc obiecta vno dubio comprehendendo; sed referuando ea, quæ specialem difficultatem habent, nimirum futura contingentia, & occultas cogitationes, seu affectiones mentium ad duo dubia subsequenda. In presenti vero de triplici genere rerum materialium, nimirum 1. singularium actu existentium. 2. præteritarum. 3. mere possibilium, sequentes assertiones ponimus.

Assertio I. Angeli directæ & per se, propriaq; adeo & intuitiua cognitione cognoscunt res materiales singulares existentes. Ita S. Thomas hic q. 57. art. 1. & 2. & communis omnium Doctorum ibidem, & cum Magistro in 2. dist. 3. contra duos errores oppositos gentiliū, vnus est, quod Angeli nullo modo cognoscant singularia, cui errori fauent Auicenna & Avicenna, qui ita videntur docuisse de Deo; quicquid sit de Aristotele, de qua re actum disp. 2. q. 8. dub. 4. alter error est, quod ea solum cognoscant, abstracte in suis causis vniuersalibus.

Sed vt bene dixit S. Thomas cit. a. 2. Primus ille error derogat Catholice fidei, quæ ponit hæc inferiora administrari per Angelos, secundum illud Heb. 1. Omnes sunt administratores spiritus. & Beceles. 5. v. 5. Ne dicas coram Angelo, Non est providentia. Deinde derogat, inquit S. Thomas, Philosophicæ documentis, secundum quæ ponuntur Angeli motores cælestium orbium, & quod eos moueant secundum intellectum & voluntatem.

Ex quibus et̄ refellitur secundus error. Nam ad recte providendam rebus singularibus, necesse est, eas non tantū in genere vel in confuso habere cognititas, sed etiam in particulari ac in diuiduo, quæ singulares sunt: cum tamen ex causis vniuersalibus non possint cognosci in diuidua, nisi secundum rationem comunem; eo ipso quod causæ vniuersales ex se ad plura in diuidua in differentes sunt.

Ratio a. vniuersalis assertionis sumitur ex S. Thomæ cit. a. 2. Quanto n. aliquid, in aliquo rerū genere superius est, tanto habet in eo genere virtutem magis vnitam, & ad plura se extendentē; sicut patet in homine; in quo vnica potentia sensus communis tanquam superior proprio sensu, omnia cognoscit, quæ quinq; sensibus exterioribus cognoscuntur; & quædam alia, quæ nullus sensus exterior cognoscit, scilicet differentiam albi & dulcis: Cum ergo Angelus naturæ ordine in genere naturæ cognoscentis sit supra hominem, necesse est, vt Angelus per vnitam, quam habet vim cognoscentem, scilicet intellectū, intelligat omnia quæcunq; homo sua potentia

cogno-

cognoscit: homo autem directe, clare & intuitiue cognoscit etiam singularia materialia si (non directe per intellectum, uti putat schola S. Thomæ, fauente nonnihil Aristotele 1. poster. tex. 43.) saltem per sensum: Ergo. &c. Qua de causa etiam S. Thomas cit. a. 1. ad 2. eam cognitionem materialium obiectorum appellauit *visionem intellectualem*. Cum quo non pugnat, quo minus simul ea cognoscantur, secundum gradus etiam vniuersales omnes, seu genericos, seu específicos, imo hoc necessarium est ad eorum intuitiuam & quidditatiuam cognitionem; ut inferius dicemus assert. 4.

5 Assertio II. Angeli non cognoscunt hæc indiuidua materialia, nec per solam præsentiam obiecti, sine aliqua specie eiusdem obiecti; nec per species ab ipsis obiectis acceptas, sed per species sibi ab initio congenitas. Ita S. Thomas 2. cont. gent. cap. 96. & hic cit. a. 2. Caietanus, & omnes Thomistæ ibidem, Ferrariensis loc. cit. Capreolus in 2. dist. 3. quæst. 2. item Bonauentura eade m dist. part. 2. art. 2. quæst. 1. Egidius q. 2. a. 1. dub. 2. & art. 2. dub. 2. Argentina q. 2. a. 4. Heruæus q. 4. a. 3. Albertus art. 15. & in sum. part. 2. tract. 4. q. 14. mem. 3. a. 2. & de quatuor coætiis 1. p. q. 5. a. 12. Henricus quodlib. 5. q. 14. Guiliel. Parisiensis tract. de vniuersalibus, quos sequuntur recentiores communiter, Gregorius de Valentia q. 8. pun. 2. Suarez hic lib. 2. cap. 6. Albertinus tom. 1. princip. 1. coroll. 8. contra duplicem aliorum sententiam. Prior est Durandi in 2. distin. 3. q. 6. Gabrielis q. 2. a. 2. & aliorum Nominaliū, quos citauimus dub. 2. & fere sequitur Vasquez ibidem. citatus & hic disp. 208. cap. 4. quid docent, indiuiduum materiale cognosci ab Angelo per solam præsentiam obiecti, sine aliqua specie eiusdem in se recepta. Altera est Alensis 2. part. q. 23. mem. 3. & 4. & q. 24. memb. 3. Richardi in 2. dist. 3. q. 2. Scoti q. 1. 1. Bassolis q. 4. art. 3. Maioris q. 4. Heruæi q. 2. & quodlib. 5. q. 6. Marsilii in 2. q. 7. a. 1. qui docent, Angelum videre singularia materialia per species ab obiectis acceptas.

6 Ratio assertionis est. Quia ad quamuis intellectiōnem creatam requiritur non solum terminatio, sed etiam realis concursus, & vera causalitas ex parte obiecti, ut sapius dictum: eam vero in præsentia præstare non potest, nec ipsum per se obiectum materiale, quia non potest agere in substantiam immaterialem: nec ipsè intellectus Angelicus; quia hic solum concurrat ex parte potentie, non ex parte obiecti: nec species ab obiecto materiali Angelo impressa: quia, ut dictum, non potest agere in subiectum immateriale; multo minus qualitatem spirituales producere. Restat ergo, ut intelligantur per species à Deo congenitas, uti generatim docuimus dub. 2.

7 Assertio III. Angeli habent species innatas omnium rerum naturalium (abstrahendo tamen à futuris contingentibus, & occultis cordium) creatarum & crearum, ab initio mundi vsque ad finem, non solum quoad genera & species, sed etiam quoad indiuidua. Ita communis Doctorum, quos pro præcedenti assertionem adduximus; idemque fuisse prosequuntur Albertinus loc. cit. & Suarez citat. cap. 6. & 8. & colligitur ex S. Thoma cit. art. 1. & 2. ubi expresse dicit, *habere species connaturales ad omnia intelligenda, quæ naturaliter cognoscere possunt*. Ratio

est: quia cum Angeli non accipiant suam cognitionem ab his obiectis, ut dictum; neque adeo in hac cognitione quoad habitum proficiant, uti nos homines; conueniens erat, ut eorum obiectorum omnium, quæ homines successiue & diuisim cognoscunt, habituales notitiam, seu potius species repræsentatiuas, simul ab initio congenitas acciperent.

8 Assertio IV. Non sunt in Angelo species distinctæ, ad repræsentandam existentiam eiusmodi rerum singularium, aut essentiam; vel etiam ad repræsentanda genera, species, & indiuidua earundem; vel denique ad repræsentandam substantiam, & accidentia earundem rerum: sed eadem species, tum directe indiuidua eiusdem speciei; tum ipsas eorundem naturas, gradusque & rationes essentielles communes; tum omnia eorundem accidentia, modosque, & mutationes; tum deniq; simul & essentiam, & cum existunt, etiam existentiam repræsentant. Ita ex mente S. Thomæ loc. cit. citati pro assertionem præcedenti, & fuisse Suarez cit. cap. 8. etsi Bonauentura in 2. dist. 2. part. 2. art. 2. q. 1. putet, non omnia accidentia, quæ subiecto contingenter insunt, simul cum subiecto per vnā speciem repræsentari, sed per varias; idque velut quadam compositione seu simultanea applicatione specierum.

9 Ratio est. Quia partim quædam ex his, puta essentia & existentia; natura communis & singularis; adeoque gradus Metaphysici eiusdem rei, ex veriori non distinguuntur nisi ratione: partim ipsa præstantia naturæ & intellectus Angelici, species sibi earum rerum connaturales deposcebat, quæ & in repræsentando vniuersales essent; & simul res ipsas perfectissime, adeoque secundum totum suum esse, quod habent, repræsentarent; quicquid Scotus loc. cit. dixerit, Angelos habere innatas species rerum vniuersalium, non autem singularium. Imo verius est, Angelos nunquam habere proprios & præcisos conceptus generum vel specierum, quæ in indiuiduis reperiuntur; quando quidem ipsi cognoscunt, res prout sunt, nec adeo ratione distinguunt ea, quæ à parte rei distincta non sunt; etsi à nobis ratione, distinguunt intelligant, ut pluribus disserit Suarez cit. cap. 8. num. 9. & 11.

10 Assertio V. Eiusmodi species congenitæ Angelo, quamuis numero finitæ; imo etiam vna quæpiam, ex illis, repræsentare successiue possunt infinita singularia accidentium, re ipsa quandoque existentium, tam materialium, quam immaterialium, quæ in substantiis, siue corporeis, siue incorporeis, syncategorematice in infinitum multiplicantur. Ita Caietanus, & omnes Thomistæ hic q. 57. art. 2. & supra q. 55. a. 3. & fieri posse fatentur etiam Gregorius de Valentia quæst. 8. pun. 2. & Suarez hic lib. 2. c. 14. num. 13. Id vero necessario sequitur ex communi & recepta doctrina S. Thomæ, quod Angeli res naturales extra se per species cognoscant, nec tamen accipiant species à rebus ipsis; nec successiue eas acquirant, ut supra dictum. Hinc enim fit, ut per species congenitas omnia eiusmodi singularia, quæ aliquando existentiam habent, aut habebunt, cognoscere possint. Et quia hæc singularia in infinitum syncategorematice multiplicantur, cum sint infinitæ motiones corporum, passionem animorum (ut de

occulis cogitationibus & affectionibus mentis nihil dicam) partim in Angelis, partim in hominibus, tam beatis, quam damnatis futuræ; quæ accidentia, saltem cum existunt, Angeli naturaliter per inditas naturales species cognoscere possunt, ut dictum, sequitur species eiusmodi ex se sufficere ad infinita eiusmodi indiuidua representanda.

11 Et vero ulterius quia species illæ non sunt, nec esse possunt infinitæ (esset enim tunc infinitum actu, quod est impossibile) necessarium est, ut etiam vna aliqua eiusmodi species per se sufficere possit ad eiusmodi indiuidua infinita syncategorematicè successiue cognoscenda. Fac enim, ut quantolibet numero finito multiplicentur species; quæro, an aliqua ex illis representare possit infinita eiusmodi singularia, an non: si affirmas, habemus intentum: si non; ergo totum etiam aggregatum singularium, quæ ab istis representantur, solum est finitum; quia ex finita multiplicatione numeri finiti non potest exurgere nisi numerus finitus: Ergo cum numerus solum finitus ex infinita syncategorematicè multitudine illorum indiuiduorum representetur; necessario adhuc restabit infinita multitudo representanda; ad quam proinde representandam nullus finitus numerus specierum sufficere potest, si non vna aliqua species ad infinita representanda sufficiat. Posito autem quod vna species ad infinita indiuidua representanda sufficiat, non est ratio, cur ad ea saltem in certa aliqua specie, & in vno aliquo indiuiduo, cognoscenda, multiplicentur species; quia natura odit superflua. Quomodo autem hinc non sequatur, species eiusmodi esse infinitæ perfectionis, dictum est dub. secundo.

12 Assertio VI. Angeli quoque cognoscere possunt eiusmodi obiecta naturalia præterita, etiam ut præterita; idque non tantum in aliquo suo effectu, aut signo externo, vel etiam per attestacionem extrinsecam Dei, vel alterius Angeli, aut hominis; sed etiam vi naturali intrinseca, & ex internis principiis, quæ Angeli ipsi in se habent; & quibus in actu primo constituuntur, vimque naturalem intrinsecam habent, ad ea cum voluerint recognoscenda. Hæc assertio in his terminis est communis Doctorum, nullo quod sciam repugnante; quam tradit etiam Augustinus libro secundo, de Genesi ad lit. c. 17. & lib. de diuinitatibus, & lib. decimo de Trinitate, cap. vndecimo, ubi Angelis tribuit memoriam præteritorum. Et ratio primæ partis, quod nimirum præterita saltem materialiter cognoscant, est. Quia Angeli omnium eiusmodi rerum naturalium, quæ aliquando habent vel habuerunt, aut etiam habituræ sunt existentiam, species congenitas habent, ut dictum: Ergo saltem eas cognitione abstractiua, & in se, atque abstrahendo ab existentia cognoscere possunt: quod etiam de rebus futuris non negatur, ut dicemus.

13 Secunda & tertia pars constat ex SS. Patribus, qui sæpe memoriam & experientiam, seu experimentalem cognitionem Angelis etiam malis tribuunt, ut ex Augustino dictum. Ratio est. Tum quia Angeli habent memoriam, ut dub. prim. dictum. Tum quia nos ipsi etiam præterita ut præ-

terita cognoscimus, idque sæpe sola vi intrinseca, nullo effectu aut vestigio externo rei præteritæ, nec vlla attestacione extrinseca interueniente.

14 Assertio VII. Angeli naturaliter ita, sine medio extrinseco, cognoscere possunt præterita, etiam si ea iam antea, cum præsentia essent, actu non cognouerint; idque non solum per speciem alienam, multo minus per speciem de nouo primum acquisitam ipsius præteritæ cognitionis seu visionis; sed directe & in se, per speciem ipsius rei præteritæ naturaliter congenitam. Hæc est plane mens & sententia Sancti Thomæ, quando de his rebus singularibus agens quæstion. 57. articulo primo & secundo vniuersim docet, cognosci ab Angelis, eiusmodi singularia, etiam perfecta cogitatione, idque per species naturaliter congenitas; & ibidem articulo tertio, ab hac generali doctrina solum excipitur contingencia; & articulo quarto occultas cogitationes cordium: sentit ergo præterita etiam, ut præterita ab Angelo cognosci per species congenitas. Accedit, quod cum articulo tertio, obiect. 3. obiecit hoc argumentum: *Angelus non cognoscit per species acceptas à rebus, sed per species innatas vniuersales: sed species vniuersaliter se habent ad præteritum & futurum: Ergo videtur, quod Angeli indifferenter cognoscant præterita, & præsentia, & futura;* Respondet ipse his verbis: *Dicendum, quod licet species, quæ sunt in intellectu Angeli, quantum est de se, equaliter se habeant ad præsentia, præterita, & futura: tamen præsentia, præterita, & futura non equaliter se habent ad rationes. Quia ea quæ præsentia sunt, habent naturam, per quam assimilantur speciebus, quæ sunt in mente Angeli; & sic per eas cognosci possunt; sed quæ futura sunt, nondum habent naturam, per quam illis assimilantur; unde per eas cognosci non possunt.*

15 Quibus verbis aperte concedit S. Thomas, quod argumentum sumebat, Angelum cognoscere hæc omnia, (quando cognoscit) per species innatas; & simul cum minor propositio argumenti virget & obiiiceret representationem præteritorum, ad probandam similem etiam representationem futurorum, ipse in responsione non negat, per species innatas etiam præterita representari; sed viendo termino præsentium, ait, diuersam esse rationem futurorum; quæ sola negat ab Angelis cognosci, idque obeam rationem, quia *nondum habent* (nimirum actualiter) naturam; quod ad res præteritas referri non potest. Comprehendit ergo S. Thomas præterita sub præsentibus; eo nimirum, quod in ordine ad cognitionem Angelicam, idem quasi sit, fuisse, aut esse præsentem, ut dicemus.

Denique in tota q. 55. ubi S. Thomas ex instituto tractat de speciebus Angelicis, nec semel quidem mentionem facit specierum aliquarum, quas Angelus acquirat, sed ubique solum innatas & congenitas species ei tribuit: quod maxime patet ex artic. 2. in verbis paulo post referendis. Est ergo plane hæc sententia Sancti Thomæ, quam proinde eadem ratione supponunt Caietanus, & Thomista. Idem expressè docent Gregorius de Valentia quæst. 8. pun. 2. in fin. Albertinus tom. 1. princip. 1. coroll. 8. & Vasquez disp. 208. cap. vlt. saltem supponendo, quod Angeli habeant species: alias vero sine his ipse sola

vinaturali intellectus, ab Angelis cognosci præterita existimatis, etiam in se, & directe, sine vlla specie acquisita superaddita.

16 Contrariū vero, Angelos scilicet non cognoscere præterita, qua talia sunt, directe & in se, per species inditas, docet Suarez hic lib. 2. cap. 12. vbi etiam pro se citat Zumel & Pelantium; & putat consentire S. Thomam hic cit. art. 3. ad 3. quasi præterita futuris, non presentibus, vt nos diximus, equiparet; item Marfilium in 2. quæst. 7. artic. 1. & Ariminensem in 2. distin. 3. quæst. 3. artic. 3. Sententia autem Suarez de modo cognoscendi præterita hæc est; nimirum Angelum non cognoscere præsentia vt præterita, nisi vel per effectus aut vestigia externa, aut quando Angelus ea iam antea vt presentia videndo intellexit; neque vero tunc ea cognoscere per species ipsarum rerum, quæ præterierunt, siue innatas, siue de nouo acquiritas, sed per speciem quandam propriam de nouo acquiritam præteritæ visionis, quæ immediate quidem & directe representet actum illum visionis, indirecte autem & mediate etiam rem ipsam præteritam, eiusque præteritionem; ita proinde vt cognitio hæc rei præteritæ non sit per propriam speciem, sed per alienam; nec sit cognitio rei in se, sed in alio, puta in visione præterita, velut medio cognito.

17 Sed probatur nostra assertio, ex fundamento generali superius posito dub. 2. Angeli enim omnia creata & naturalia obiecta, quæ per species cognoscunt, cognoscunt per species inditas sibi & congenitas, & non per acquiritas. In quem sensum dilerte etiam S. Thomas q. 5. a. 2. ait, *Angelos habere species intelligibiles connaturales ad omnia intelligenda, quæ naturaliter cognoscere possunt*. Deinde species Angelicæ representant rem vnamquamque cum omnibus suis accidentibus: Ergo etiam cum certis differentiis locorum & temporum excepta sola futuritione, vt dicitur dub. seq. Denique hoc ex vna parte non repugnat, vt inferius declarabitur; ex altera parte pertinet ad perfectionem cognitionis Angelicæ.

E contrario alter ille modus cognoscendi præterita, per speciem alienam acquiritam, multis de causis non probatur. 1. Quia vniuersim verius est, nullas species ab Angelo acquiri; vt docet S. Thomas loc. cit. & dictum dub. 1. & 2. alias enim haberet etiam intellectum agentem. 2. Multo minus habet Angelus speciem acquiritam suæ intellectiōnis præteritæ, cum ipse suas illas operationes omnes cognoscat per se ipsas, aut certe cum præterierunt, per suam substantiam, vt dictum dub. præced. 3. Memoria sensitiva probabiliter cognoscit præterita, absque vlla specie ipsius sensationis acquirita; vt recte Vasquez loc. cit. 4. Alter ille cognoscendi modus rem præteritam est valde imperfectus, vt pote solum per alienas species, & per medium cognitum. 5. Ex eo sequitur, tot species ab Angelo acquiri, quot habet diuersos actus cognitionis: quod etsi concedat Suarez, valde tamen nouum & insolens videtur.

18 Assertio VIII. Probabilis est, Angelos per easdem species, à parte rei plane inuariatas, cognoscere res præteritas, quibus cognouerant, aut cognoscere poterant presentes; mutata solum conditione ipsius obiecti. Hæc assertio explicat determinate modum cognoscendi præterita. Probatur & decla-

ratur. Quia omnes auctores, pro præcedenti assertione citati fatentur, species Angelicas representare obiectum prout est, adeoque varie, prout ipsum obiectum varie se habet: circa modum explicandi autem variant. Primo enim quidam Thomistæ dicunt, hoc fieri, per quandam modificationem intrinsecam, quæ, Deo quasi naturaliter agente, speciebus accedat; quod indicat etiam Suarez Metaph. d. 3. sect. 4. & non solum euidenter refelli non potest; sed etiam non parum habet probabilitatis, vt fatetur quoque Albertinus loc. cit. etsi repugnet Vasquez loc. cit.

Secundo alii probabilis docent, id fieri per species re ipsa plane inuariatas, mutata solum conditione ex parte obiecti. In qua re rursum est variatio. Quidam enim dicunt, species inditas Angelorum, directe representare tum præsentia, tum præterita, pro varietate ipsorum obiectorum; etiam sine vlla alia conditione requisita. Ita Vasquez loc. citat. Alii docent, ad hoc, vt species Angelicæ determinate & in particulari secundum modum etiam particularem suæ existentie, representent sua obiecta, requiri, per modum conditionis, presentiam seu coexistentiam actualem earundem specierum cum obiecto; ita nimirum, vt vel de facto etiamnum coexistent speciebus, vel certe coexisterint aliquando: ad eum modum, quo quidam existimant, ad visionem requiri presentiam & coexistentiam obiecti visi; adeo, vt etiam si species visibilis supernaturaliter sine obiecto conseruaretur, ea tamen obiectum ipsum non sit representatura. Ita docet Gregorius de Valentia quæstion. 8. pun. 2. & 3. & consentire videntur Caietanus quæst. 57. artic. 2. & Ferrar. l. 2. c. 96. Quod plane etiam intellexisse videtur S. Thomas relatus assert. præceden. iis verbis art. 3. ad 3. dum dicit, *ea quæ presentia sunt* (sub quibus etiam intellexit præterita) *habere naturam*, (re ipsa nimirum ad actum existentie redactam) *per quam assimilantur speciebus; futura autem nondum habere*; & ideo illa cognosci posse, hæc non posse. Ex quo sequitur, si Angelus de nouo crearetur, cum omnibus speciebus naturalibus, quas nunc Angeli habent, eum tamen per se & directe non cogniturum præsentia, ob defectum conditionis requisitæ.

Et confirmatur hic modus ex simili. Si enim Angeli possunt occultas cogitationes alienas cognoscere, sine mutatione reali ex parte specierum, aut potentie, sola mutatione cuiusdam conditionis extrinsecæ, ex parte obiecti interueniente, quia nimirum locutio alterius Angeli accessit, vt dub. sexto cum Sanct. Thoma dicemus, etsi hoc ipsum etiam neget Suarez, multo facilius intelligi potest, easdem species, licet in inuariatas, varie tamen representare idem obiectum à parte rei variatum. Denique eadem species plane inuariata successiue representat omnia accidentia, quamuis sæpe contraria, eiusdem rei existentis, vt fatetur etiam Suarez quidni ergo possit etiam directe idem obiectum tum præsens, tum præteritum representare. Et uterque modus assignatus in hoc conueniunt, quod species inditæ præterita etiam, qua talia, adeoque præteritionem ipsam directe representent, tunc cum obiectum præteritum est; vt expresse docet Vasquez loc. cit.

20 Nihilominus est tertius modus, non minus probabilis, quod nimirum species Angelicæ, cum res præsentem esse deserunt, ipsas in se quidem, & in particulari, una cum sua existentia, quam habuerunt, directe repræsentent, sed non ut actu iam præsentem & existentes. Quo ipso velut indirecte (cum futura non ita repræsentent, ut dicitur dub. seq.) per species rerum præsentium cognoscere possunt præterita. Quod significare etiam videtur Albertinus loc. citat.

21 Assertio IX. Angeli non habent species proprias rerum pure possibilium; nec eas adeo etiam in se, & quidditative cognoscunt; sed solum quatenus aliqua in potentia actiua aliquarum rerum productarum continentur; per quas proinde cognoscuntur velut per medium cognitum. Hæc est mens S. Thomæ 1. p. q. 56. a. 2. ad 4. ubi ait, quod si *Deum facturum fuisset plures Angelos, vel plures naturas rerum, plures species intelligibiles mentibus Angelicis impressisset.* Sentit ergo, non habere species rerum, quas Deus nunquam statuit facere. Et q. 55. a. 2. solum tribuit Angelis species intelligibiles, directe repræsentantes ea, quæ aliquando habent existentiam. Eadem est communis doctrina Thomistarum ibidem, quæ tradunt velut communem etiam Vasquez disp. 208. cap. 4. & Suarez hic lib. 2. cap. 13. num. 10. contra Gandauensem quodlib. 5. q. 14. qui Angelo tribuit habitum quandam cognoscitiuum naturaliter creaturæ, quo inclinetur & habiletur, ad cognoscendum rerum omnium, etiam mere possibilium, quidditates.

22 Ratio est. Tum quia mere possibilium, sicut actu secundum se nullum habent Esse, adeoque non sunt actu entia, ita etiam in se non videntur actu intelligibilia; saltem potentia naturali creaturæ, cuius cognitio ab obiectis pendet. Tum quia ob eandem etiam causam Angeli non habent species, quæ directe & formaliter repræsentent futura, quæ futura, nimirum quia non sunt, nec fuerunt actu entia. Tum quia nec anima Christi, nec intellectus beati cognoscit omnia possibilium. Cognoscunt ergo Angeli quædam eiusmodi possibilium solum per species rerum existentium, in quibus virtute continentur; ut in posteriore assertionis parte dictum est.

23 Assertio X. Cognitio rerum naturalium existentium, per proprias species, est intuitiua; at vero non existentium, siue sint præterita, siue mere possibilium, (quatenus quidem hæc ab Angelo cognoscuntur) solum est abstractiua. Ita communis, idemque mox de futuris dicitur dub. sequenti. Ratio sumitur ex notionibus nominum. Nam cognitio intuitiua est, quæ res ipsa in se, ut existens & quasi præsens, clare conspicitur; quæ proinde non est nisi existentium: abstractiua generatim dicitur, quæ vel non est per proprias species; vel ab existentia abstrahit; & utroque hoc modo cognitio mere possibilium est abstractiua: priori autem modo solum, cognitio rerum præteritarum. Has enim, ut dictum, per proprias species cognoscit Angelus, etsi non ut actu existentes.

24 Atque ex his etiam, quæ diximus, facile solui possunt omnia argumenta, quæ contra inditas species rerum singularium materialium obicit Scotus; præter ea quæ dub. secundo retulimus & dissolui-

mus; & de futuris contingentibus dub. seq. dicentur. Videri potest præter alios Gregorius de Valentia cit. quest. 8. pun. 2.

DVBIVM V.

An es quomodo Angeli naturaliter cognoscant futura, præsertim contingentia.

S. Thom. 1. p. q. 57. a. 3.

Præcipue difficultates, quæ contra doctrinam S. Thomæ de speciebus Angeli, & modo cognoscendi obiecta materialia singularia, à Scoto & aliis obiciuntur, peruntur ex cognitione futurorum, præsertim contingentium; horum enim absoluta & perfecta cognitio cum Angelis tribui non possit, videtur inde consequens esse, Angelum nec habere species omnium rerum naturalium congenitas; nec eas etiam adeo cum existunt, aut extiterunt, sine nouis speciebus cognoscere posse. Est igitur cum S. Thoma loc. cit. hæc dubitatio hoc loco explicanda; quod assertionibus sequentibus præstabimus; distinguendo nimirum inter rem ipsam futuram materialiter, & rem futuram, quæ futura est; & utriusque cognitionem in se, vel in sua causa; itemque inter contingentia mere naturalia, & inter contingentia libera.

Assertio I. Res omnes naturales, quæ futurae sunt, naturaliter cognoscere possunt Angeli abstractiue, & secundum suam essentiam; ita nimirum, ut non solum abstrahatur ab existentia earum, sed etiam à ratione ipsarum indiuidue determinata: quod est cognoscere naturas ipsorum secundum se, vel ut summum etiam, prout subsistant gradui & conditionibus indiuiduantibus confuse & indeterminate. Hæc assertio est communis Doctorum, quos referemus, & patet ex dub. præcedent. assert. 3. Ratio est. Quia Angeli habent species congenitas, omnium rerum naturalium aliquando existentium, adeoque etiam futurarum, ut ibidem dictum: Ergo per eas saltem cognoscere possunt essentias & quidditates earum: abstrahendo ab existentia, & ratione indiuidua particulari: est confundere simul etiam eas cognoscant, prout subsistant gradui & conditionibus indiuiduantibus indeterminate, puta his vel illis: quod eatenus quidem, ab eis fieri posse, facile intelligitur; quatenus nimirum in ipsa natura, vel etiam in aliis indiuiduis existentibus, velut medio cognito, intelligere possunt, etiam plura eiusmodi indiuidua, hæc vel illa esse possibilium; prout etiam vniuersim ab eis mere possibilium intelligi posse diximus.

Ve autem directe & determinate rationem indiuiduam futurorum cognoscant, etiam abstrahendo ab eorum existentia actuali, fieri non potest, ut recte etiam docet Albertinus infra; etsi contrarium sentiat Suarez lib. secundo, cap. vndecimo, numero 14. sic enim ipsam etiam futuriorem eorundem certe & determinate cognoscere: quandoquidem cum nulla entia mere possibilium in se directe cognoscant, eo ipso, quod futura, sub ratione indiuidua determinata, directe & in se cognoscere, scirent, ea non esse mere possibilium, sed plane aliquando

futu-